

VYTAUTAS VITKAUSKAS

## APIE VIENĄ ŽEMAIČIŲ OIKONIMĄ

Klaipėdos rajono Veiviržėnų apylinkėje oficialiai yra vadinamas kaimas *Liepaičiai* (žr. Lietuvos TSR administracinio–teritorinio suskirstymo žinynas, II d., p. 160). Ta forma yra visuotinai vartojama raštuose, mokslo tyrinėjimuose. Pavyzdžiui, V. Toporovo veikale „Русский Язык“ Словарь. L. M., 1990, p. 199 vietovardis *Liepaičiai*, vienintelis Lietuvoje, yra patekęs į prūsų kalbos šaknies *leip-* nagrinėjimo didelį lizdą.

Vietos šiaurės žemaičių Veiviržėnų, Judrėnų šnekta šio kaimo vardą taria *l'ē-pa-t'ē*. (taip sako net Švėkšnos dūnininkai – pietų žemaičiai). Ilgasis *e* negali būti atsiradęs iš *ie*, tik iš *ei* (čia bene labiausiai vienbalsinami *ai*, *ei*), nes tik iš dvibalsio *ei* šioje šnekte turimas ilgasis balsis *e* prieš ilgus skiemenis (šnekte prieš ilguosius skiemenis pagrindiniu senoviniu kirčiu *a*, *e* gali būti kirčiuojami tik trumpai: *māmā*, *rātā*, *kāl'enōu* ~ katinuo, *s'kēpatā* ~ skėpatai, *d'r'ēbōn'l'is* ~ drėbantys ir t.t.). Taigi turima forma yra *Leipaičiai*, o *Liepaičiai* atsirado tik nemokėjus transponuoti į bendrinę kalbą žemaitiškojo vietovardžio sudėtingos fonetikos.

*Leipaičiai* gali būti :

1) Substratas iš kuršių (plg. Vvr, Jdr : *gr'ē-p'l'ē* ~ greibti "griebti", *p'l'ē-kl'ēis* ~ pleiktis "gretinšis, pliektis", *ē-z'l'ē* ~ eizti "iežti, aižyti", *p'r'ē-kā.lē* ~ preikālas "priekalas", *p'r'ē-m'in'ie* ~ preimenė, plg. gretimų priekuliškių *p'ē-t'v'is* ~ peitvis "pietys" ir kt. (plg. Z. Zinkevičius. "Lietuvių kalbos istorija" II t., p. 21). Būta ten (Vvr, Jdr, Grg ir kt.) ir atvirkstinio reiškinių: *s'v'ēis'l'ē* ~ šviesti "šveisti" : *s'v'ēitas bātūs* ~ šviėtas batus, *pas'ēk'ēil'ēs* ~ pasikiėtės "pasikeitės", *z'ēips* ~ žiebas "žaibas", plg. *žē.ips* (Užv, Krš). Asimiliuojamos tarmės ar kalbos dėsnių sumaišymas ? Apie *Lēpāčius* pirmasis yra prabilęs Vaižgantas, net rašęs *Lēpačio kalnas*. Apie tai yra kalbėjęs prof. Girdenis.

2) Gali sietis su pavarde *Leipus* (?), žr. ("Lietuvių pavardžių žodynas", L–Ž, p. 47), nors šiaurės ir pietų žemaičių šnektų plote dabar tokios pavardės nėra (ir seniau nebuvo užregistruota).

Taigi ydingas transponavimas mokslui teikia tik papildomų rūpesčių, netikrumo. Skelbiant tyrinėjimus, ar kokius žodynus, abejotinais atvejais reikėtų parašyti ir autentišką šnektos žodžio terminą; tada tik galėtų išryškėti vietovardžio istorija, nes ne visada gerai išgirsta forma ar nemokslinis transponavimas nežinia kur gali nuvesti net žymius mokslo žmones. Ypač autentiškos tarminės formos tikty daugiatomiam vietovardžių žodynui, planuojamam sudarinėti Lietuvių kalbos institute. O *Leipaičiai* galėtų būti tiesioginis kur-

šių — artimiausios vakarų baltams rytinės mūsų kalbos šeimos — palikimas, substrato žodis (tvirtagalė priegaidė net gali rodyti kuršių senąjį kirčiavimą, kai jų tęstinė priegaidė atitiktų žemaičių tvirtagalę).

## ON THE ONE PLACE-NAME OF THE ŽEMAIČIAI

### Summary

The root of the place-name of Klaipėda district *Lē-pa-tē* is *Leip-*. Probably it is :

- a) the Prussianism *leip-*, lith. *liep-*;
- b) derived word of the family word *Leĩpus* ?